

SPOŁECZNOŚCI ENERGETYCZNE

Czym są społeczności energetyczne?

Spółeczność energetyczna to zrzeszenie osób fizycznych, przedsiębiorstw, samorządów lub innych podmiotów, które wspólnie zajmują się wytwarzaniem, dystrybucją i gospodarowaniem energią, przede wszystkim ze źródeł odnawialnych. Ich głównym zadaniem jest zaspokajanie lokalnych potrzeb energetycznych poprzez wykorzystanie dostępnych zasobów, takich jak energia słoneczna, wiatrowa, biogaz czy biomasa. Tego rodzaju inicjatywy mogą przyjmować różnorodne formy organizacyjne - od spółdzielni energetycznych, przez stowarzyszenia lokalne, aż po rozbudowane struktury kooperacyjne. Istotą ich działania jest współpraca członków na rzecz wspólnego celu, jakim jest lokalna produkcja i zarządzanie energią, co w efekcie zwiększa kontrolę nad kosztami oraz wzmacnia niezależność energetyczną.¹

Dlaczego warto tworzyć społeczności energetyczne?

Istnieje wiele powodów, dla których warto tworzyć społeczności energetyczne - oto najważniejsze z nich:

- **Lokalna produkcja czystej energii** - społeczności same wytwarzają energię, co chroni je przed wahaniami cen energii rynkowej i zwiększa bezpieczeństwo dostaw.
- **Mobilizowanie kapitału lokalnego** - pozwala mieszkańcom inwestować środki w projekty energetyczne w swoim regionie, zamiast przekazywać pieniądze zewnętrznym inwestorom.
- **Stymulowanie rozwoju lokalnego** - projekty społecznościowe generują miejsca pracy i wspierają lokalne firmy.
- **Ekologia** - korzystanie z odnawialnych źródeł energii ogranicza emisję gazów cieplarnianych (w tym CO₂) oraz zanieczyszczeń powietrza.
- **Oszczędność i efektywność** - wspólne projekty pozwalają lepiej wykorzystywać energię i obniżać rachunki.
- **Ochrona środowiska** - wspierają działania zrównoważone (np. mobilność, gospodarka odpadami) i budują kulturę klimatyczną w lokalnej społeczności.

¹ Krajowa Izba Gospodarcza Społeczności Energetycznych. *Czym są społeczności energetyczne i dlaczego warto do nich dołączyć?*
<https://kigse.pl/czym-sa-spolecznosci-energetyczne-i-dlaczego-warto-do-nich-dolaczyc/>.

- **Pomoc w walce z ubóstwem energetycznym** - dzięki lokalnym inicjatywom łatwiej identyfikuje się i wspiera osoby lub gospodarstwa domowe, które mają problemy z dostępem lub kosztami energii.
- **Większa akceptacja społeczna dla OZE** - gdy mieszkańcy są częścią projektów i od początku uczestniczą w decyzjach, łatwiej akceptują nowe instalacje OZE w ich otoczeniu.
- **Wzmacnianie więzi społecznej** - wspólne cele energetyczne sprzyjają lepszej współpracy, dialogowi i budowaniu zaufania między mieszkańcami.
- **Rozwój demokracji lokalnej** - społeczności energetyczne uczą procesów partycypacji, dzięki czemu członkowie zyskują realny wpływ na decyzje i rozwijają kompetencje obywatelskie.²

Jakie formy społeczności energetycznych istnieją w Polsce?

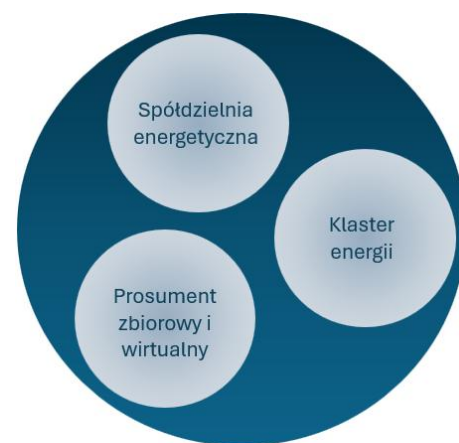

W polskich przepisach wyróżnia się kilka form społeczności energetycznych. **Spółdzielnia energetyczna** to podmiot działający w formie spółdzielni, który wytwarza energię odnawialną na potrzeby swoich członków, w granicach do trzech sąsiadujących gmin. **Klaster energii** jest porozumieniem cywilnoprawnym, w którym uczestniczą różne podmioty - od samorządów po przedsiębiorstwa - współpracujące przy produkcji, dystrybucji i magazynowaniu energii. Trzecią kategorię stanowi **prosument zbiorowy**, czyli np. wspólnota mieszkaniowa korzystająca z instalacji OZE oraz **prosument wirtualny**, który rozlicza się z energii wytworzonej w instalacji położonej w innym miejscu niż miejsce jej zużycia.³

Czym wyróżnia się spółdzielnia energetyczna?

W Polsce najczęściej spotykaną formą społeczności energetycznych są **spółdzielnie energetyczne**. To zarejestrowane organizacje z osobowością prawną, w których każdy członek ma równy głos w podejmowaniu decyzji. Dzięki temu działają w sposób bardziej przejrzysty i stabilny niż klastry, które są jedynie porozumieniami cywilnoprawnymi. Członkowie spółdzielni korzystają z ulg i zwolnień przewidzianych w ustawie o OZE, a do obrotu energią nie

² Heinrich Böll Stiftung. *Skutki społeczne społeczności energetycznych – dziesięć korzyści, jakie przynoszą*. <https://pl.boell.org/pl/2023/06/07/social-impact-energy-communities-ten-benefits-they-bring>.

³ Stupkiewicz, A., Włoskiewicz, M., & Gąsowska Paprota, M. (2023). *Prawne aspekty tworzenia społeczności energetycznych. Poradnik*. Fundacja Frank Bold. <https://frankbold.pl/p/prawne-aspekty-tworzenia-spolecznosci-energetycznych/>.

jest wymagana koncesja. Istotne jest również to, że energia powstaje i pozostaje w obrębie wspólnoty, ponieważ uczestnicy wspólnie inwestują w instalacje odnawialne, zużywają wytworzoną energię i rozliczają jej nadwyżki.⁴

Jakie korzyści daje spółdzielnia energetyczna?

- Niższe koszty pozyskania energii,
- Stałość i przewidywalność zarówno przychodów jak i kosztów,
- Bezpieczeństwo dostaw,
- Korzyść dla środowiska,
- Większa atrakcyjność terenu dla inwestorów.⁵

Jakie są ograniczenia spółdzielni energetycznej?

Spółdzielnie energetyczne niosą za sobą wiele korzyści, ale istnieją pewne bariery prawne, organizacyjne, techniczne i finansowe, które utrudniają ich rozwój:

- Trudność samorządów w wypracowaniu jasnych zasad działania spółdzielni otwartych dla osób fizycznych.
- Niepewność interpretacyjna przepisów (w szczególności VAT, akcyzy i prawa zamówień publicznych) w przypadku gminnych spółdzielni energetycznych.
- Bariery infrastrukturalne (np. odłączenie instalacji przy przeciążeniach sieci)
- Brak ujednoliconych praktyk u operatorów systemów dystrybucyjnych (OSD) i sprzedawców energii, niska jakość obsługi oraz długi czas zawierania umów.
- Ograniczenia prawne dotyczące magazynów energii i dopuszczalnej mocy względem przyłącza.
- Brak środków na bieżące funkcjonowanie spółdzielni oraz bardzo długi czas oceny wniosków.⁶

⁴ Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (2023). *Podręcznik RENALDO. Jak założyć i prowadzić Spółdzielnię Energetyczną?* <https://www.gov.pl/web/kowr/podrecznik-renaldo-pn-jak-zalozyc-i-prowadzic-spoldzielnie-energetyczna>; Platforma dla Energii (2025). *Spółdzielnia energetyczna czy klaster energii - co bardziej się opłaca?* <https://platformadlaenergii.pl/blog/spoldzielnia-energetyczna-czy-klaster-energii-co-bardziej-sie-oplaca>.

⁵ Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (2023). *Podręcznik RENALDO. Jak założyć i prowadzić Spółdzielnię Energetyczną?* <https://www.gov.pl/web/kowr/podrecznik-renaldo-pn-jak-zalozyc-i-prowadzic-spoldzielnie-energetyczna>.

⁶ Czego potrzebują spółdzielnie energetyczne? Nowy raport Frank Bold. Fundacja Frank Bold. [https://wiecejnizenergia.pl/rozwoj-spoldzielni-energetycznych-raport-z-badan/](https://frankbold.pl/czego-potrzebuj-spoldzielnie-energetyczne-nowy-raport-frank-bold/#:~:text=Badania%20pokazuj%C4%85%2C%20%C5%BCe%20sp%C3%B3%C5%82dzielnie%20energetyczne%20maj%C4%85%20du%C5%BCy%20potencja%C5%82,tych%20strukturach%20oraz%20liczne%20bariery%20prawne%20i%20organizacyjne;Spółdzielnie energetyczne mają potencjał, ale potrzebują wsparcia – nowy raport pokazuje, co blokuje ich rozwój. Polska Zielona Sieć. <a href=).

Jak założyć spółdzielnię energetyczną?

Aby spółdzielnia energetyczna mogła powstać i działać zgodnie z prawem, musi spełnić określone warunki:

- **Obszar działania:** teren gminy wiejskiej lub miejsko - wiejskiej, obszar nie więcej niż 3 gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich, obszar jednego operatora systemu dystrybucyjnego (OSD).
- **Członkowie:** minimum 10 osób fizycznych lub minimum 3 osoby prawne (max. 1000 członków).
- **Rodzaj działalności:** może zajmować się wytwarzaniem energii elektrycznej, ciepła lub biogazu z odnawialnych źródeł energii.
- **Odbiorcy energii:** energia (elektryczna, ciepło, biogaz) może być dostarczana wyłącznie członkom spółdzielni.
- **Instalacje:** muszą należeć do spółdzielni lub jej członków i być przyłączone do tej samej sieci.
- **Parametry techniczne:** dla energii elektrycznej – łączna moc instalacji nie może przekroczyć 10 MW i musi pokrywać co najmniej 70 % rocznych potrzeb członków, dla ciepła – łączna moc cieplna nie może przekraczać 30 MW, dla biogazu – roczna wydajność nie może przekraczać 40 mln m³.⁷

Proces zakładania spółdzielni można podzielić na 5 kroków:

- **Statut:** opracowanie i podpisanie statutu określającego, m.in. nazwę, siedzibę, cele, prawa i obowiązki członków, strukturę organów i zasady podziału nadwyżki.
- **Wybór organów:** wybór zarządu i rady nadzorczej.
- **Rejestracja w KRS:** złożenie wniosku wraz ze statutem i protokołami wyboru organów (po wpisie spółdzielnia uzyskuje osobowość prawną).
- **Wpis do wykazu spółdzielni energetycznych (KOWR):** złożenie wniosku z danymi o członkach, obszarze działania i instalacjach OZE.
- **Rozpoczęcie działalności:** po wpisie do wykazu spółdzielnia uzyskuje ewentualne koncesje, rejestruje się w odpowiednich rejestrach i zawiera umowy dystrybucyjne.⁸

⁷ Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (2023). *Podręcznik RENALDO. Jak założyć i prowadzić Spółdzielnię Energetyczną?*
<https://www.gov.pl/web/kowr/podrecznik-renaldo-pn-jak-zalozyc-i-prowadzic-spoldzielnie-energetyczna>

⁸ Rokosz, M. (2023). *Podstawy prawne spółdzielni energetycznej*. https://transformacjaenergetyczna.org/wp-content/uploads/2023/03/1_podstawy-prawne-spoldzielni-energetycznej_marcin-rokosz.pdf.

Opracowanie właśnie na podstawie: https://transformacjaenergetyczna.org/wp-content/uploads/2023/03/1_podstawy-prawne-spoldzielni-energetycznej_marcin-rokosz.pdf.

Spółdzielnie energetyczne w praktyce:

Spółdzielnia energetyczna w Niepołomicach

Spółdzielnia energetyczna utworzona w 2022 roku, której członkami założycielami są: Gmina Niepołomice, Infrastruktura Niepołomice sp. z o.o., Centrum Kultury w Niepołomicach. Spółdzielnia ma na celu wytwarzanie energii elektrycznej na własne potrzeby, co pozwala na obniżenie kosztów energii, zwiększyć bezpieczeństwo energetyczne, wspierać rozwój lokalny i chronić środowisko.⁹

Spółdzielnia Energetyczna „Węglukoks”

Spółdzielnia energetyczna zarejestrowana w 2025 roku, która jest inicjatywą realizowaną przez multienergetyczną grupę kapitałową. Celem spółdzielni jest obniżenie kosztów energii dla członków, wspieranie transformacji energetycznej oraz budowa lokalnej niezależności energetycznej.¹⁰

⁹ *Spółdzielnia energetyczna*. Infrastruktura Niepołomice. <https://infrastruktura.eu/spoldzielnia-energetyczna/>.

¹⁰ *Spółdzielnia Energetyczna Węglukoks Energia SE1*. Węglukoks Energia. <https://weglukoksenergia.pl/spoldzielnia-energetyczna-se1/#~:text=Sp%C3%B3%C5%82dzielnia%20Energetyczna%20W%C4%99glukoks%20Energia%20SE1%20powsta%C5%82a%20aby%20wspiera%C4%87,energii%20oraz%20prawo%20sp%C3%B3%C5%82dzielcze.%20Czym%20jest%20sp%C3%B3%C5%82dzielnia%20energetyczna%3F>.

Interreg

Co-funded by
the European Union

South Baltic

Powyższy materiał ma charakter informacyjny, powstał w ramach realizacji projektu BalticBeat i ma na celu podnoszenie wiedzy wśród podmiotów zainteresowanych tworzeniem/rozwojem społeczności energetycznych.

Szczegóły podane w niniejszym materiale są aktualne na dzień jego publikacji i mogą się zmieniać (dezaktualizować) wraz z upływem czasu.

Najświeższe informacje dostępne są na stronie programu.

Interreg

Co-funded by
the European Union

South Baltic